

УДК 342.3:35.075.31(477)

ББК 66.031

**ПРЕЗИДЕНТСТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ****М. Ф. Москалюк**

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
76018, Івано-Франківськ, вул. Т. Шевченка, 57;
тел. +38(067) 907 94 56; e-mail: Moskaljuk62@ukr.net*

У статті розглядається виникнення, становлення та функціонування інституту президентства в Україні. На основі кількісних і, особливо, якісних показників здійснено політологічний аналіз вітчизняної президентури в контексті еволюційних етапів її становлення та проведено індексне оцінювання обсягу президентських повноважень. До уваги взяті теоретичні напрацювання західних дослідників М. Шугарта і Дж. Кері, А. Сіароффа, А. Кроувела, та вітчизняних вчених А. Кудряченка, Ю. Сурганової, М. Зелінської і А. Романюка. З'ясовано вплив форми республіканського правління на еволюцію статусно-функціональних особливостей глави держави, роль і місце інституту президентства в політичній системі України. Виокремлено позитивні та проблемні аспекти становлення і функціонування вітчизняної президентури.

Ключові слова: *форма правління, парламентська республіка, президентсько-парламентська республіка, парламентсько-президентська республіка, інститут президентства, президент, президенціалізм, напівпрезиденціалізм, індексний аналіз.*

Інститут президентства – особливий різновид соціального інституту, що запровадив та легітимізував посаду президента як глави республіканської держави. В сучасному науковому дискурсі він розглядається в декількох аспектах: як сукупність конституційно-правових норм, що регулюють формування і функціонування президентської влади; як форма і суть політичної організації; як організаційно-функціональна структура [13, с. 859]. Попри різноманітні підходи у наукових колах набула поширення думка, що інститут президентства в політичній системі виступає, насамперед, як владна інституція. За твердженням С. Пареченової, він, в першу чергу, повинен розглядатися як сукупність владних повноважень президента в сфері державного управління [9, с. 13]. Сам термін “президент” має латинське походження “praesidens”, дослівно означає “той, що сидить попереду”. На сьогодні президентура функціонує у понад 150 країнах світу, покликана забезпечити їх внутрішнє та зовнішнє представництво, а також ефективну взаємодію у функціонуванні органів державної влади. Виконуючи це завдання, президент наділяється

ся повноваженнями, обсяг яких залежить від моделі республіканського правління. У зв'язку з цим, інститут президентства може входити до певної гілки влади, очолювати виконавчу владу, або перебувати поза ними [14, с. 73].

Інститут президентства в Україні виник на поч. 1990-х рр. в контексті актуальних викликів для пострадянських країн, що стали на шлях незалежності. Втрата комуністичною партією свого авангардного статусу, загальне падіння популярності марксистської ідеології на тлі вакууму влади, а також суспільні запити на політичні та соціально-економічні реформи обумовили нагальну потребу в становленні президентури. Додатковим чинником було існування поста президента в СРСР. До цих, власне, об'єктивних чинників формування президентської влади у пострадянській Україні можна додати ще й суб'єктивний фактор. Він полягав у зіткненні інтересів різних політичних груп, які не могли отримати парламентську більшість у Верховній Раді, але мали можливість впливати на конкретну особу – президента [7, с. 74-75].

Характерною рисою вітчизняної президентури (яка, загалом, притаманна для пострадянських країн) було те, що її генеза відбувалася за участю представників старої адміністративно-командної системи. Перший президент незалежної України репрезентував колишню компартійну еліту, що збереглася при владі. На тлі посткомуністичних світоглядних засад вона “створила неоліберальну політичну систему і була орієнтована на часткові строго функціональні реформи, необхідні для функціонування економіки і отримання від останньої ренти” [5, с. 181].

Загалом, запровадження інституту президентського правління мало важливе значення для подальшого цивілізаційного розвитку України насамперед як суверенної, демократичної та правової держави, що врахувала позитивний міжнародний досвід функціонування політичних інститутів взагалі та президенства зокрема.

В Україні процес становлення президентури відбувався в контексті еволюції республіканської форми державного правління. У сучасній політичній науці виокремлюють три її різновиди: парламентська, президентська та напівпрезидентська республіка. Щодо останньої, варто зазначити, саме вона притаманна для України. У наукових колах, через різноманітні методологічні підходи, не має єдності щодо з'ясування її суті [4, с. 95]. Зокрема, Дж. Сарторі виокремлює п'ять характерних ознак цієї моделі: 1. Всенародні вибори президента прямим чи непрямым голосуванням на визначений термін. 2. Глава держави розділяє виконавчу владу з прем'єр-міністром у такий спосіб, що це призводить до її двоїстої структури. 3. Президент незалежний від парламенту, однак він не уповноважений управляти один чи безпосередньо, тому його воля повинна передаватися через уряд. 4. Глава уряду і його кабінет є незалежними від глави держави в тому, в чому вони є залежними від парламенту (необхідність парламентської більшості). 5. Структура двоїстої

влади допускає різні види рівноваги між основними політичними акторами – президентом, парламентом та прем'єр-міністром [12, с. 125].

Існують різні типології напівпрезидентської республіки. Доцільність її поділу на президентсько-парламентську та парламентсько-президентську модель має дискусійний характер, відповідне коло прихильників та противників у науковому і експертному середовищі [3, с. 44-45].

Підтримуючи власне такий підхід, можна запропонувати наступну періодизацію становлення інституту президентства в Україні. Перший етап — президентсько-парламентський. У його хронологічних межах (1991-1994 рр.) було підготовлено законодавчу базу для запровадження президентури. Посада президента вперше з'явилася згідно Закону УРСР від 5 липня 1991 р. “Про заснування поста Президента УРСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР”. Тоді ж було прийнято Закон “Про вибори Президента УРСР”. Перші президентські вибори відбулися вже в незалежній Україні 1 грудня 1991р., президентом обрано Л. Кравчука. Другий етап тривав з підписання 8 червня 1995 р. Конституційного договору між президентом та Верховною Радою і до прийняття Конституції 28 червня 1996 р. У цей час Україна, залишаючись президентсько-парламентською республікою, максимально наблизилася до президентського зразка. Глава держави отримав виключне право одноособово призначати та звільняти прем'єр-міністра і склад уряду. Суттєво посилювався його вплив на судову гілку влади. На третьому етапі (1996-2004 рр.) відбулося конституційне закріплення рис президентсько-парламентської республіки. Два терміни поспіль, з липня 1994 р. до грудня 2004р., президентом України був Л. Кучма. За президентства В. Ющенка (четвертий етап) у результаті суспільного протистояння, відомого як “Помаранчева революція” та досягнутого консенсусу між політичними елітами, що знайшов свій вияв у конституційних змінах від 8 грудня 2004 р. відбулося повернення до парламентсько-президентської моделі. Вона зберігалася протягом січня 2006 – вересня 2010 рр. Обрання президентом В. Януковича та ініційоване владою визнання Конституційним Судом закону від 8 грудня 2004 р. таким, що втратив чинність, відновило президентсько-парламентське правління. Цей, п'ятий, етап тривав до 21 лютого 2014 р., тобто, до втечі В. Януковича з країни у зв'язку з новими революційними подіями і прийняттям Верховною Радою постанови “Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України”. Нарешті, останній - шостий (сучасний) етап становлення президентури в Україні розпочався з виконанням протягом 23 лютого – 7 червня 2014 р. О. Турчиновим обов'язків глави держави і обранням 25 травня 2014 р. президентом П. Порошенка та поверненням до парламентсько-президентської моделі.

У процесі становлення інституту президентства президент спочатку був главою держави, згодом (згідно ст. 144 п.1 Закону України “Про внесення змін і доповнень до Конституції (Основного закону) України”) і главою держави, і виконавчої влади, з прийняттям Конституції 1996 р. (ст. 102) – главою держави, а його вплив на виконавчу гілку обумовлювався різновидом республіканського правління з відповідним домінуванням президентських чи парламентських рис.

За партійною приналежністю всі президенти включно з в.о. О. Турчиновим, але за винятком П. Порошенка, були в минулому членами комуністичної партії. На час свого президентства позапартійними були Л. Кравчук і Л. Кучма, лідерами партій – В. Ющенко (Наша Україна), В. Янукович (почесний голова Партії регіонів), П. Порошенко (почесний голова партії Блок Петра Порошенка), членом партії – О. Турчинов (Народний фронт).

У руслі сучасних цивілізаційних тенденцій в Україні сформовані та конституційно закріплені вимоги для претендентів на президентську посаду. Згідно ст. 103 Конституції президентом може бути обраний громадянин країни, який має право голосу, проживає в Україні протягом останніх десяти років та володіє державною мовою. Також в Україні конституційно закріплена норма перебування на президентській посаді не більше два строки підряд [6]. У порівнянні з рядом країн відсутні є національно-етнічний ценз, приналежність до правлячої партії або певної релігійної конфесії.

З часу заснування вітчизняного інституту президентства вибори є прямими і загальними, відбуваються за мажоритарною системою абсолютної більшості. (Щоправда, восени 2003 р. Верховна Рада схвалила проєкт Закону “Про внесення змін до Конституції України”, за яким передбачалося обрання президента в парламенті, але він так і не був прийнятий).

Дані, продемонстровані у табл.1, свідчать про розшарованість української політичної еліти та відсутність, за окремими винятками, загальнонаціонального лідера, здатного здобути перемогу в президентських виборчих кампаніях у першому турі. Як бачимо, тільки перші вибори (1 грудня 1991р.) і останні (25 травня 2014 р.) відбулися в один тур, інші – в два тури.

Прикметно, що з огляду на явку виборців, всі заплановані виборчі кампанії відбулися. А це, в свою чергу, свідчить про відсутність абсентеїзму в політичній практиці функціонування вітчизняних виборчих процесів. Щоправда, активність виборців, як і їх електоральні вподобання, є різними та мають окреслений регіональний вимір. Наприклад, завжди традиційно високою була участь у президентських виборах населення трьох західних областей – Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської, на відміну від мешканців східних та південних регіонів.

На Заході країни переважаючу електоральну підтримку виборців мав В. Ющенко, на Сході та Півдні – В. Янукович.

Табл. 1. Підсумки президентських виборів в Україні (1991-2014 рр.)

Дата проведення	Зареєстрована кількість кандидатів у I турі	Претенденти, які здобули найбільшу кількість голосів виборців в I турі (у %)	Претенденти, які здобули найбільшу кількість голосів виборців в II турі (у %)
1.12. 1991 р.	6	Л. Кравчук (61,59)	–
24.06. – 10.07.1994 р.	7	Л. Кравчук (37,68) Л. Кучма (31,25)	Л. Кучма (52)
31.10. – 14.11. 1999 р	13	Л. Кучма (36,49) П. Симоненко (22,24)	Л. Кучма (56)
31.10. – 21.11. 2004 р. 26.12. 2004р. (переголосування II туру)	26	В. Ющенко (39,87) В. Янукович (39,32)	В. Янукович (згідно результатів другого туру – 49,42) В. Ющенко (згідно результатів переголосування – 52)
17.01. – 7.02. 2010 р.	18	В. Янукович (35,32) Ю. Тимошенко (25,05)	В. Янукович (48,95)
25.05. 2014 р.	21	П. Порошенко (54,70)	–

З числа українських президентів наймолодшим був обраний П. Порошенко (49 р.), найстаршим – В. Янукович (60 р.). Якщо не брати до уваги перших президентів, наступні, як правило, здобували крісло глави держави після посади прем'єр-міністра. Винятком є в.о. президента О. Турчинов, який раніше займав посаду першого віце-прем'єр-міністра і П. Порошенко (займав посади міністра закордонних справ і міністра економічного розвитку та торгівлі).

У руслі європейських демократичних традицій в Україні виписані умови дострокової відставки президента (ст. 108) та обмеження двома термінами перебування на посаді (ст. 103) [6].

Здійснюючи політологічний аналіз інституту президентства України, варто особливо звернути увагу на обсяг повноважень глави держави. Індексний аналіз оцінювання сили президентури ефективно використовували західні вчені А. Шугарт і Дж. Кері, Дж. Хеллман та Т. Фрай, А. Сіароф, А. Кроувел та ін. На пострадянському просторі ця методика лише починає застосовуватися. Вітчизняний дискурс представлений науковими доробками А. Кудряченка, М. Зелінської, Ю. Сурганової, А. Романюка та ін. Як правило, індексний аналіз заснований на різній кількості домінуючих індикаторів (здебільшого формальних показників), за допомогою яких можна оцінити реальний вплив, статусно-функціональні та інші характеристики інституту президентства, його місце в політичній системі суспільства. У зв'язку з цим виділяють моделі прези-

денталізму, парламентаризму і напівпрезиденталізму. Найбільшими повноваженнями глава держави володіє за умов президенталізму, де він обирається всенародно, має право розпустити парламент, призначити уряд, не відповідальний перед законодавчою владою, також володіє виконавчими повноваженнями, законодавчою ініціативою, правом вето тощо. Ця модель відповідає президентській республіці. Найменший вплив має президент у парламентській республіці, де в умовах парламентаризму його повноваження здебільшого церемоніальні, як правило, відсутня процедура його всенародного обрання, він не має права розпуску парламенту та не очолює виконавчу владу. У статусно-функціональній характеристиці вплив президента за умов напівпрезиденталізму (змішаної республіки) є значно більшим, ніж у парламентській, але меншим як у президентській моделі.

Вітчизняна дослідниця Ю. Сурганова, адаптувавши методикою нідерландського вченого А. Кроувела до українських реалій, здійснила індексний аналіз обсягу президентської влади згідно з нормами Конституції 1996 р. та конституційними змінами 2004 р. Загалом індексній оцінці було піддано 9 показників, які оцінювалися від 1 бала (повне володіння повноваженнями), 0,5 б. (часткове), 0 б. (відсутність повноваження). Цими показниками є: вибори президента (парламентський / позапарламентський шлях); наявність у глави держави статусу носія виконавчої влади або його відсутність; спосіб призначення уряду (визначає межі впливу президента і парламенту на уряд); вибори, після яких відбувається призначення нового уряду (формування нового складу уряду після президентських або парламентських виборів свідчить про його першочергову підзвітність президенту чи парламенту і є індикатором домінуючого впливу президента чи прем'єр-міністра); вотум недовіри (уряд може бути відправлений у відставку як президентом, так і парламентом через несхвалення урядової діяльності); право законодавчої ініціативи; право накладати вето; розпуск парламенту; контрасигнування актів президента [14].

Український політолог М. Зелінська, взяла за основу науковий довідок А. Шугарта і Дж. Кері та запропонувала власний метод визначення індексу президентської влади в Україні. Оперуючи оцінками 0 б. – 0,5 б. – 1 б., вона виділила 7 критеріїв, з яких 4 майже повністю співпадали з методикою Ю. Сурганової (щоправда право законодавчої ініціативи та вето аналізувалися разом в межах п'ятого показника). Відмінними були наступні критерії: зовнішньополітична діяльність; можливість створювати допоміжні органи для впливу на державну політику і право недоторканості [1, с. 11-12].

Відомий вітчизняний політолог-компаративіст А. Романюк, скориставшись методикою А. Сіарофа, здійснив порівняльний аналіз повноважень президентів України (згідно Конституції 1996 р. та конституційних змін 2004 р.), а також глав західноєвропейських держав і США. Се-

ред 8 критеріїв відмінними від інших підходів були три: право президента головувати на засіданнях уряду; наявність та обсяг повноважень президента у надзвичайних ситуаціях та співпадіння терміну повноважень президента і парламенту (більший термін повноважень президента посилював його політичну вагу). Уточненим був критерій припинення повноважень парламенту шляхом його дострокового розпуску [11].

Якщо об'єднати критерії за трьома методиками, можна запропонувати комплексну порівняльну таблицю індексного аналізу президентської влади України в контексті її конституційного реформування.

Табл. 2. Порівняльний індексний аналіз президентської влади України згідно Конституції 1996 р. та конституційних змін 2004 р.

№	Критерій	Індексний аналіз президентської влади в Україні за Конституцією 1996 р.	Індексний аналіз президентської влади в Україні після конституційних змін 2004 р.
1	Вибори президента	1	1
2	Носій виконавчої влади	0	0
3	Призначення кабінету міністрів	0,5	0,5
4	Вибори, після яких відбувається призначення нового уряду	1	0
5	Право головувати на засіданнях уряду	1	0
6	Вотум недовіри	1	0
7	Право законодавчої ініціативи	1	1
8	Право накладання вето	1	1
9	Розпуск парламенту	1	1
10	Контрасигнування актів президента	0,5	0,5
11	Повноваження президента у надзвичайних ситуаціях	1	1
12	Зовнішньополітична діяльність	1	1
13	Право недоторканості	0,5	0,5
14	Можливість створювати державні органи для впливу на державну політику	1	1
15	Співпадіння терміну повноважень президента і парламенту	0	1
Загальний показник		11,5	9,5

Як засвідчують результати порівняльного аналізу (табл. 2) посада глави держави в Україні не може бути визнана слабкою. За умовами дії Конституції 1996 р. (ст. 106) президент отримав значні повноваження. З огляду на вітчизняну специфіку їх практичної реалізації, А. Романюк констатує, що фактичні президентські повноваження перевищували президентуру американського зразка [11]. Після конституційної реформи повноваження зменшилися (з 11 б. до 9,5 б.), проте їхній обсяг за умов парламентсько-президентської моделі дозволив главі держави залишатися важливим владним інститутом та впливовим політичним актором.

В Україні суттєво посилює політичну вагу інституту президентства транзитивний тип політичної системи, яка, зберігаючи загалом демократичні принципи, створює умови для неформальних аспектів функціонування політичних інститутів взагалі і президентства зокрема. Як стверджують теоретики неформальної інституціоналізації В. Меркель та А. Круассан, вона переважає в умовах “дефектного недемократичного політичного устрою, а самі неформальні практики є результатом еволюції інститутів авторитарного політичного режиму” [8, с. 20]. Під неформальними розуміємо такі функції, що де-юре президенту не належать, але де-факто ним успішно реалізуються. До неформальних практик можна віднести “телефонне право”, кумівство, патронажно-клієнталістські відносини, корупцію тощо. У руслі їх практичного застосування президент Л.Кучма виконував неформальну функцію “арбітра” у боротьбі між різними бізнес-адміністративними групами, його наступник В. Ющенко – неформальну роль морального авторитета, який володів розширеним правом вето щодо різноманітних політичних рішень [2, с. 128].

Також, на відміну від загальноєвропейського контексту в українських політичних реаліях не були враховані в повному обсязі “чільні критерії демократичного президентства західного зразка”, серед яких, зокрема – прихід до влади тільки в результаті проведення в країні вільних та справедливих виборів, функціонування в умовах дії принципів розподілу влади, верховенства права і свободи слова, пильного контролю громадянського суспільства за прозорістю політичного процесу [4, с. 1-7]. У порівнянні з розвиненими демократичними країнами в Україні більш ускладнена процедура імпічменту президента, потребує доопрацювання механізм його використання. Юридично він можливий, але практично – нереальний. Неврегульованим є в повному обсязі правовий статус президента, насамперед у сфері взаємовідносин з іншими державними органами. На відміну від інших напівпрезидентських республік президент України не піднявся над гілками влади як координатор щодо владних органів держави. У конституції відсутнє положення, що президент є арбітром нації [10, с. 33].

Зазначені фактори дозволяють висловити припущення, що вітчизняний інститут президентства не набув європейського рівня інституціонування. В Україні є значно нижчим рівень довіри до президента, насамперед через невиконання своїх передвиборчих обіцянок [4, с. 12]. Всупереч європейській практиці занижені вимоги щодо особистих якостей претендентів на президентське крісло, що дало змогу балотуватися особам з сумнівною репутацією. Ці негативні аспекти знижують ефективність функціонування цього владного інституту, а з врахуванням певних суб'єктивних чинників можуть вносити конфліктність у взаємовідносини між державними органами. Зокрема, це мало місце у протистоянні між президентом Л. Кравчуком та прем'єр-міністром Л. Кучмою, президентом Л. Кучмою та главою уряду В. Ющенком, президентом В. Ющенком та прем'єрами Ю Тимошенко та В. Януковичем.

Таким чином, підсумовуючи, варто зазначити, що інститут президентства в Україні сформувався в контексті актуальних суспільних викликів, об'єктивних і суб'єктивних факторів, пов'язаних із процесами державотворення та трансформації пострадянської політичної системи. Вітчизняна президентура є важливим реформаційним чинником суспільства та впливовим владним інститутом на шляху його демократичного поступу. Разом з тим, проведений політологічний аналіз засвідчив, що попри наявні позитивні риси, мають місце певні проблемні аспекти у становленні та функціонуванні інституту президентства в Україні. Вони охоплюють комплекс питань, пов'язаних з політико-правовим статусом президента, функціонуванням президентури в руслі загальноєвропейських норм і стандартів. Тривала еволюція напівпрезидентської форми правління в контексті її кількарізних переходів від президентсько-парламентського до парламентсько-президентського різновиду не завершилася викристалізуванням його кінцевого оптимального для країни зразка, що отримав суспільну підтримку. А це, на наш погляд, може призвести до чергового кола трансформаційних змін республіканського правління, протистояння політичних еліт і політикуму загалом за вплив на інститут президентства та його функціонування.

Література

1. Зелінська М. Індексний аналіз президентської влади за Конституцією України / М. Зелінська // Віче. – 2011. – №18. – С. 9-12.
2. Інституційні зміни політичної системи сучасної України: оцінка стану та напрями оптимізації: аналітична доповідь / За ред. Г.І. Зеленько. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. – 164 с.
3. Кармазіна М. Інститут президентства: походження та сутність феномена / М. Кармазіна // Політичний менеджмент. – 2004. – №3. – С. 36-50.
4. Кармазіна М. Президентство: український варіант / М. Кармазіна. – К., 2007. – 365 с.

5. Кіндзерський В.І. Президентство в транзитивних соціумах: можливість політико-правової дисфункції / В.І. Кіндзерський // Інститут Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції. – К.: Вид.-поліграфічний центр “Київський університет“, 2014. – 472 с.
6. Конституція України. Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К., 1996. – 56 с.
7. Маркіантов, В.Ю. Роль Президента України у формуванні та зміні політичної еліти / В.Ю. Маркіантов // Інститут Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції. – К.: Вид.-поліграфічний центр “Київський університет“, 2014. – С. 74-75.
8. Меркель В. Формальные и неформальные институты в дефектных демократиях / В. Меркель, А. Круассан // Политические исследования. – 2002. – № 2. – С. 15-23.
9. Паречина С.Г. Институт президентства: история и современность / С. Г. Паречина; Под общ. ред. Е.В. Матусевича. – Мн.:ИСПИ, 2003. – 163 с.
10. Плахотнюк Н.Г. Институт президентства в Україні: характеристика деяких основних елементів / Н.Г. Плахотнюк // Вісник Академії держ. управління при Президентові України. – 1997. – № 3-4. – С. 28-34.
11. Романюк А. Україна після виборів – перспективи відповідності демократичним стандартам [Електронний ресурс] / А. Романюк // Незалежний культурологічний часопис “І”.– 2007. – Число 50. – Режим доступу: [<http://www.ji.lviv.ua/n50texts/romanyuk.htm>]
12. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідж. Структур, мотивів і результатів: Пер. з 2-го англ. вид. – К.: АртЕк, 2001. – 224 с.
13. Старків М. Історико-правові аспекти витоку інституту президентства в Україні та світі / М. Старків // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 859-864.
14. Сурганова Ю. Індексний аналіз інституту президентства за змішаної форми в Україні [Електронний ресурс] / Ю Сурганова // Український науковий журнал. Освіта регіону. – 2009. – № 3. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/144>

Стаття надійшла до редакційної колегії 11.09.2017 р.

*Рекомендовано до друку д.політ.н., професором **Климончуком В.Й.**,
д.політ.н., професором **Лазаровичем М.В.** (Тернопіль)*

**PRESIDENCY IN UKRAINE: PROBLEMS OF INSTITUTIONAL
FORMATION, DEVELOPMENT AND FUNCTIONING****M. F. Moskaliuk**

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
76000, Ivano-Frankivsk, st. Shevchenka, 57;
tel.+380 (067) 907 94 56; e-mail: Moskaljuk62@ukr.net*

This paper examines the institute of the presidency in Ukraine and problems of its institutional formation, development and functioning. Based on the quantitative and especially the qualitative indicators was carried out the politological analysis of the presidency of Ukraine in the context of the evolutionary stages of its formation. As well an index assessment of the presidential powers was conducted. The author took into account the theoretical achievements of such western researchers as M. Shugart, J. Carey, J. McGregor, T. Fry, A. Siaroffa, A. Krouvel, C. Arminheon, R. Carei and domestic scientists A. Kudryachenko, Yu Surganova, M. Zelinsky, A. Romaniuk.. The influence of the form of republican government on the evolution of the status and functional characteristics of head of state, the role and place of the institution of presidency in the political systems of Ukraine was found out. The positive and problematic aspects of functioning of the national presidency was singled out.

Key words: *a form of government, parliamentary republic, semi-parliamentary system, semi-presidential system, the institute of presidency, president, presidency, semi presidency, index analysis.*